

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

DE Heere de Eerste

Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft

1 Johannes 4:19

Let goed op de volgorde! De Heere de Eerste. Hij is ons altijd een stapje voor. Is dat dan zo belangrijk? Uw zaligheid hangt er zelfs van af! U kunt deze liefde niet verstaan voordat u de verdorvenheden van uw natuur kent. Deze liefde is uit God. Is uit het geloof. Het geloof is immers door de liefde werkende. Het gaat gepaard met een heilig leven. Wat iets anders is dan een kerkelijk leven!

Zonder deze liefde bent u een verdorde tak, een smakeloos zout en een klinkend metaal. Deze liefde is geworteld en gegrond in Christus. Wordt deze liefde gemist dan wortelt u in Adam. En dat is bij ieder mens van nature. En dat betekent: haat. Wij negeren God. En daardoor zijn we lager gezonken dan het vee. De Heere zegt immers: "Een os kent zijn bezitter en een ezel de krib zijns heren; maar Israël heeft geen kennis. Mijn volk verstaat niet". Jes. 1:3.

Maar de Heere stort Zijn liefde uit in de harten van vijanden. De grootste vijand wordt dan een vriend.

Johannes benadrukt een godzalig leven. Inzonderheid de betrachtting der liefde. Hij wordt genoemd de apostel der liefde.

Als u God liefhebt gaat u walgen van uzelf. Dan krijgt u een afkeer van de zonde. Dan hebt u een aanklevend en verborgen leven aan de genadetroon. Dan bent u bedroefd dat u zoveel jaren tegen God gevochten hebt en dat u zolang Zijn liefde versmaad hebt. U ziet zoveel zaligheid in God en Zijn dienst dat u innerlijk in beginsel, breekt met de wereld en de zonde. De

weg der zaligheid is een weg die het vlees niet begeert. Maar u bent er voor ingewonnen.

Het Woord van God is voor u een geestelijke apotheek. Hoe meer u sterft aan uzelf des te meer u Gode leeft. Hoe meer u ontdekt wordt aan de haat, des te meer liefde u beoefent. Dan komt er plaats voor Christus, Die Zijn bruid zo lief heeft dat Hij Zijn leven voor haar gegeven heeft. Bedenk: Adam niet geleerd, Christus niet begeerd!

"Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde". Joh. 13:1. Welk een troost voor u die zegt: de uitgangen der ziel waren zo sterk naar den Heere, maar nu ben ik zo dor. Gods kinderen kennen geestelijke verlatingen. Zo zelfs dat zij vrezen het leven der genade en des geloofs en der liefde geheel kwijt te zullen raken. Oh, als de Heere de uitlatingen van Zijn liefde inhoudt. Als de Heere Zijn Aangezicht verbergt. Te ervaren een uitgeledigd en arm leven. De belijdenis zegt: het is bitterder dan de dood.

Het is echter een grote genade een zwijgend God achteraan te schreeuwen.

"We hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft". De Heere is de Eerste. En daarom is Hij ook de laatste. "Ik ben de Eerste en de Laatste". Op 1:11. Dit is voor Gods kinderen geen overbekende klank maar een levende zaak! Dan worden zij ingeleid in het Borgwerk van Christus!

"Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad". Kunt u dit nazeggen? Niet? Dan gaat u op in vleeselijke vermaken. Of in een vleeselijke godsdienst. Dat kan ook! Dat is dan

een godsdienst zonder liefde. Ik zou haast zeggen dat is het ergste wat er is! Bij zulke mensen komt dikwijls de meeste vijandschap openbaar! In uw nameloze blindheid denkt u zelf het met God in orde te kunnen maken uit de werken der wet. Maar uit de werken der wet zal niemand gerechtvaardigd worden. Dat is eeuwig onmogelijk! U vindt uzelf te goed om verloren te gaan. Terwijl de Heere zegt dat er niemand te slecht is om behouden te worden.

Maar hoe dan ook: u hebt een versteende en levenloze ziel. Uw leven is vleeselijk (en ook vreselijk), zorgeloos en onheilig. U bent rusteloos en troosteloos. U bent niet meer dan een praalgraf. Meer niet.

Maar hoor nu wat onze tekst zegt. De Heere is de Eerste! Het "ik zal" van den Heere wordt onherroepelijk gevolgd door het "zij zullen" van de zondaren.

Voortleven zonder God lief te hebben is dwaasheid in de hoogste graad. Want dat is dood verkiezen boven het leven! Leek daarom de hemel om de genade des geloofs en der liefde.

"Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft". Dit is eindigen in God. En dat is zalig. En een levendgemaakt mens zegt: Heere geef mij er maar veel van. Want U wordt er niet armer van en wij zijn er zo goed mee. Straks zullen zij eeuwig zingen van Gods goedertierenheiden. U ook?

Rotterdam-Kralingen,
Ds. P. Beekhuis.

Van de administratie

De betalingen van het abonnementsgeld met de nodige overbetalingen beginnen weer binnen te stromen bij de administratie. Dat blijkt uit het grote bedrag aan giften,

dat we mochten ontvangen nl. f 8.587,-, waarvan f 40,- voor het nieuwe jasje. Verder werden we verblijd met de opgave van 13 nieuwe abonnees. Zou dit ook door het nieuwe jasje komen? (Lees Ds. v.d. Ent in het eerste nummer van deze jaargang). We blijven uitzien naar nieuwe abonnees onder jong en oud. Hartelijk dank voor de ontvangen giften en de opgave van nieuwe abonnees. Wie van onze lezers zou ons kunnen helpen aan de nieuwe adressen van P. Dubbeldam, Mathenesserlaan 211, 3014 HD Rotterdam en H. van Urk, Schelpenhoek 64, 8321 BM Urk? De bladen komen terug met de aanduiding "vertrokken" of "onbekend". Bij voorbaat dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01770-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. De Kerk een Wonder. Er hebben al verschillende kerkeraden gereageerd op de brief die ik hun zond over het boekje, dat indertijd onder deze titel verscheen en nu is uitverkocht, maar weer zal worden herdrukt. De uitgever moet de oplaag van deze tweede druk bepalen en juist met het oog daarop is het van belang dat nog meer kerkeraden *spoedig* telefonisch of schriftelijk aan mij op-

geven hoeveel boekjes ze willen ontvangen. Mag ik nogmaals de medewerking van de desbetreffende kerkeraden inroepen? Bij voorbaat vriendelijk dank.

2. Zendingsterrein in Botswana. Toen al vast stond wat er in dit nummer zou moeten worden opgenomen, kwam er een verzoek van de deputaten voor de buitenlandse zending, met verzoek nog in dit nummer een oproep te plaatsen voor een zendeling, die naast Ds. A.H. le Roux "veldwerk" verrichten wil onder de Bosjesmannen of Bushmen. Zij zoeken een predikant met ervaring. Nadere informatie over Botswana en het werk onder de Bushmen is te vinden in het Zendingsblad van februari 1991.

B.

Ontmoetingsdag te Sliedrecht-centrum

We willen weer de aandacht vragen voor deze ontmoetingsdag, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 6 april a.s. in het kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde kerk te Sliedrecht-centrum.

Het programma luidt als volgt:

Morgensamenkomst,
aanvang 10.30 uur:

Opening: Ds. G. Blom van Meerkerk.
Spreker: Ds. P. den Butter van Driebergen; deze zal ook de morgensamenkomst sluiten.

PAUZE

Middagsamenkomst,
aanvang 14.00 uur:

Opening: Ds. A. Baars van Middelharnis.

Spreker: Ds. J. Veenendaal van Katwijk aan Zee.

Slotwoord: Ds. M.C. Tanis van Sliedrecht-centrum.

Zegt het voort!

B.

Themadag Urk

D.V. wordt zaterdag 16 februari a.s. in de Chr. Ger. kerk "De Schuilplaats" de derde themadag gehouden.

Het thema voor deze dag is "VREDE". Dit thema is onderverdeeld in drie deelthema's, nl.:

- "Vrede op aarde", bijbels belicht;
- "Gewapende vrede", n.a.v. Efeze 6;
- "Gaaf dan heen in vrede", slotappel, n.a.v. Joh. 14:27 en Joh. 20:19 en 21.

De deelthema's zullen respectievelijk behandeld worden door Ds. J.P. Boiten (Schiedam) en Ds. A.K. Wallet (Sliedrecht). Ds. C. Bos (Urk, Maranatha) verzorgt het slotappel. De opening is in handen van Ds. G. Bouw (Urk, Eben-Haëzer). 's Middags zal er een forum gehouden worden.

De morgensamenkomst begint om half elf. De middagsamenkomst begint om twee uur en zal rond vier uur worden beëindigd. 's Morgens bij aankomst en tijdens de pauze is er in het jeugdgebouw naast de kerk gelegenheid om koffie e.d. te drinken. Tevens kan daar het meegebrachte lunchpakket genuttigd worden. We hopen op en bidden voor een door God gezegende dag. Tot ziens!

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar.
Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

Nogmaals: Misverstanden

In de vorige jaargang schreef Ds. Van der Meij onder de kop Misverstanden verschillende kritische artikelen over het boekje De Uitverkiezing, pastorale overwegingen bij enkele misverstanden.

Ds. H.D. Rietveld, predikant te Maarssen, schreef ook artikelen over dit boekje, dat van de hand van Ds. R.J. van Pagée is, in het classicale blad "Ons Kerkblad". De kerkeraad van Maarssen hield zich met deze gelegenheid bezig, omdat Ds. Van Pagée emeritus predikant van die gemeente is. Als resultaat van alle bemoeienissen van genoemde kerkeraad kon de volgende mededeling in "Ons

Kerkblad" van 18 januari jl. gedaan worden:

Zijn emeritus-predikant, ds. R.J. van Pagée heeft een boekje doen uitgeven getiteld: De Uitverkiezing. Pastorale overwegingen bij enkele misverstanden.

Naar het oordeel van de kerkeraad wordt in dit boekje een eenzijdige voorstelling van zaken gegeven die geen recht doet aan alle Schriftgegevens en ook in strijd is met de belijdenis van onze kerken.

In gesprekken met ds. Van Pagée is duidelijk geworden dat hij vooral op de pastorale problematiek heeft willen reageren die ontstaat wanneer men uitgaat van de dubbele predestinatie.

Hij erkent evenwel dat zijn boekje niet in overeenstemming is met de leer van Chr. Geref. kerken zoals die beleden is in de Dordtse Leerregels en inderdaad eenzijdigheden bevat. Er zal van dit boekje gelet op de ingebrachte bezwaren geen tweede druk verschijnen.

De kerkeraad zal gezien de gezondheidstoestand van ds. Van Pagée en met instemming van de classis

Utrecht aan bovenstaand oordeel geen nadere kerkrechtelijke gevolgen verbinden.

Namens de kerkeraad van de Chr. Gref. Kerk te Maarssen, ds. H.D. Rietveld, praeses C.J. Odijk, scriba.

We meenden er goed aan te doen onze lezers op de hoogte te stellen van de afwikkeling van deze aangelegenheid.

B.

Avondmaal en belijdenis (III)

Naar de Schrift moet er dus zijn zelfbeproeving, wanneer het gaat over de viering van het heilig avondmaal. Nu spreekt ons formulier van de waarachtige zelfbeproeving. Het gebruikte bijvoeglijk naamwoord staat er niet om kracht bij te zetten, maar om aan te geven, dat er schijnbeproeving kan zijn en ook een oppervlakkige zelfbeproeving. Een beproeving, waarvoor de mens zelf de norm bepaalt, de breedte en de diepte. Het dieplood kan ook geworpen worden in eigen leven en men kan dan komen tot zelfkwalling. Een kwalling, die diep treft, maar waar men geen stap verder mee komt. Men kan ook komen tot conclusietrekking en ook dat is gevaarlijk. Het leidt tot zielsmisleiding, tot valse gerustheid. Men pint alles vast wat men gedaan heeft en waar men staat. Men heeft gekozen. Men heeft belijdenis gedaan. Men gaat trouw naar de kerk. Men leest veel. Men doet aan bijbelstudie en men wil aan het avondmaal. En van alles zegt men, dit heeft men niet van zichzelf, want die gezindheid kent men van nature niet. Het is van de Heilige Geest. En wat verder geestelijk nog vaag is of niet verstaan wordt, komt wel, want er is een goed begin. Door prediking en pastoraat kan men in die richting ook geleid en voortgeleid worden. Nu gaat ons formulier een geheel andere kant uit, zeker niet met voorbijzien van kerk, kerkgang, van belijdenis doen en een leven daarnaar, maar dit alles kan er zijn, zonder de kernzaak n.l. waarin de waarachtige zelfbeproeving bestaat.

In het formulier lezen we: "de waarachtige beproeving van onszelf bestaat in deze drie stukken: een mishagen over de zonde; een vertrouwen, dat de zonden vergeven zijn en een begeren om het geloof te sterken en het leven te beteren".

Kort samengevat het gaat: over el-

lende, verlossing en dankbaarheid. Opvallend is het dat we hier weer tegen komen wat in zondag 1 staat van de Heidelbergse Catechismus en in zondag 30 van ons leerboek. Ook vinden we de driedeling in ons doopformulier. Terecht is gezegd: het is een goede greep, dat deze drie stukken in de Catechismus, in het Doop en Avondmaalsformulier aan de orde worden gesteld.

Dat bewijst de grote betekenis van deze stukken, die verwoorden wat waarachtig schriftuurlijk geloofsleven is. Door ze èn in de Catechismus en in de beide formulieren aan de orde te stellen wordt onderstreept dat men geen christen kan zijn zonder weet te hebben van en praktisch de waarheid van deze stukken te onderschrijven. Dit dient in onze tijd goed onthouden te worden, want het lijkt alsof ieder op zijn manier kan zalig worden. Het uniforme belijden moge leiden tot bezinning en tot toetsing van het geestelijk leven. Daar de driedeling ellende, verlossing en dankbaarheid naar Gods Woord is, moet het geestelijk leven daaraan beantwoorden. In de drie stukken zullen we ons thuis moeten weten. In die stukken zal ons leven moeten liggen. Voorts dient er aan gedacht te worden, dat de kennis van de drie stukken onderscheiden is. De stukken op zich geven dit al aan, want er wordt gesproken van ellende, verlossing en dankbaarheid. Zeker in het geloofsleven kan het ene stuk soms sterker leven dan het andere. De hemelse Onderwijzer weet wat nuttig en nodig is. Het doel ervan wordt verstaan, bijzonder door de bijbelse, bevindelijke prediking. Nu is het wel zo, dat men in dit leven nimmer een stuk achter zich heeft. Het stuk van de ellende wordt nimmer een gepasseerd station en nimmer zal men er genoeg van weten. Het kennen van het tweede en het derde stuk verdiept zich.

Dit wordt ons ook duidelijk wanneer we het avondmaalsformulier lezen. In elke voorbereidingsdienst, in elke avondmaalsdienst wordt daarop ook gewezen. Zal nu het avondmaal tot onze troost zijn tot verrijking en verdieping van het geestelijk leven, dan moeten de drie stukken gekend worden. Duidelijk worden ze ook in het avondmaalsformulier aangegeven als behorend tot het werk van de Heilige Geest. Nu staat er wat het eerste stuk betreft in het formulier, dat ieder bedenke bij zichzelf zijn zonden en vervloeking.

Bedenken welk een woord. Het is nadenken over. En dat niet vluchtig of terloops. Het staat er zelfs zo: "een iegelijk bedenke bij zichzelf". En dat laatste wil zeggen: voor Gods aangezicht. Calvijn zegt het zo: "het brengen van ons geweten voor de rechterstoel van God". En wat dient nu bedacht te worden? Eigen zonden. Het rechte zelfonderzoek gaat over eigen zonden. Zonden met gedachten, woorden en daden. Zonden tegen God en de naaste. Zonden van bedrijf en nalatigheid. Zonden in het verborgen en in het openbaar. Zo moet het gaan en zo gaat het waar de Heere werkt. Verstaan wordt wat er staat in psalm 32: en ik verborg geen kwaad dat in mij werd gevonden. Men komt open voor de Heere. Men gaat oprecht zijn zonden belijden. Maar nu staat er nog iets en laten we daar niet overheen lezen: een iegelijk bedenke zijn vervloeking.

Zijn helwaardig zijn. Het wijst ons op wat men verdiend heeft. Wat men steeds verdient. Want telkens wordt het ons voorgehouden, wanneer de avondmaalszondag nadert. Maar als men nu weet heeft van schuldvergeving, van rechtvaardiging moet men dit bedenken dan zo ook nog kennen? Ja zeker. We hebben er reeds op gewezen dat het eerste stuk blijft staan tot het einde van het leven. Het vlees blijft. En de werking daarvan wordt gekend. En bij het ouder worden nog meer. En bij die werkelijkheid mag men zich niet neerleggen. Dit kan ook niet wanneer men weet heeft van genade en liefde. Liefde en genade door Christus' bloed verdiend.

Men gaat door de leiding van de Heilige Geest verstaan, gericht op Gods wet, dat elke zonde, zelfs in de gedachtenwereld, helwaardig maakt. De functie die de wet heeft moeten we goed in het oog houden en blijven houden. Door de wet is immers de

kennis van de zonde. Waar geen wet is, is geen overtreding en daar is ook geen wetgever en geen wetsverplichting. Op de school van de Heilige Geest ontbreekt het onderwijs in Gods wet niet. De confrontatie met Gods wet, met de Wetgever, met de Wethandhaver wordt gekend. Ja, maar Christus heeft toch voldaan? Christus heeft zeker door Zijn arbeid, door Zelfopofferande voldaan aan de eisen van Gods wet. Hij heeft de wet vervuld, maar door Hem werd de wet niet ontbonden. De wet blijft, ook al heeft men weet van de werkelijkheid, waarvan de apostel zegt: "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons".

De wet krijgt een blijvende plaats in het leven der gelovigen. De wet binnen hen en in hen. Er staat geschreven dat de Heere de wet schrijft op de tafel van het hart. Men wordt één met Gods wet. Door de liefde van God de Heere werkend in het hart, komt er de gerichtheid op de wet. De wet wordt ook de spiegel voor hart en leven. De ontdekkende functie van de wet werkt door en dat door de prediking, tenminste wanneer die prediking schriftuurlijk is. In zondag 44 van de catechismus staat dat God Zijn wet scherpelijk laat prediken. Door die prediking wordt gewezen op eisen en

plichten. Gods eisen en de plichten van Gods kind. En die scherpe prediking vindt plaats opdat men zijn leven lang de zondige aard hoe langer hoe meer leert kennen. Kennis van zichzelf verdiept zich. Vandaar dat het bedenken waarvan het formulier spreekt maar niet een zaak is, eens per drie maanden, maar een doorgaande zaak. De Heilige Geest gaat steeds door met de wetkennis, gelijk de Godskennis toeneemt. De rechtvaardigheid en de heiligheid des Heeren worden geleidelijk aan almeer verstaan, echter dit moet dan ook zo weer verstaan worden, dat nimmer de grens ervan bereikt wordt. Wie zal de diepte van Gods beide deugden kunnen peilen? Het leven blijft een leerschool tot het einde toe. Zodat ook almeer wordt verstaan wat zonden zijn en wat zonden doen en wat Gods vloek is. Wat eigen vloekwaardigheid inhoudt, wat zij brengt en wat het betekent: er eeuwig, voor altoos in te delen. "Heere, ik ben Uw gramschap dubbel waardig. Heere op één plaats heb ik recht. Eén plaats heb ik verdiend. Dat is de hel! Heere, ik ben helwaardig"! Blijft het bij dit hartelijk belijden alleen? Neen: men gaat verder. Waar men komt zegt het formulier: opdat men zichzelf mishage en voor God verootmoedige".

Ds. M.C. Tanis.

eeuw. Ds. Hendrik de Cock heeft uit deze belijdenisgeschriften geput, nadat zijn ogen waren opengegaan voor dit belijden, tegenover Prof. Hofstede de Groot, zijn voorganger in Ulrum. In de briefwisseling tussen die beiden neemt deze belijdenis zo'n grote plaats in. De Cock beroept zich dan letterlijk op het artikel, dat ons bezighoudt. Van hoe groot belang is het dat deze belijdenis onder ons vandaag niet alleen gehandhaafd maar ook in de prediking verdisconteerd wordt. Dan komen we uit bij eigen hart en leven, dat van ons uit niets van deze belijdenis moet hebben maar door Gods Geest dit leert beamen.

Vergeet daarbij niet, dat hier de gerichtheid is op het belijden, dat spoedig zal volgen nml. van Gods eeuwige verkiezing, van Gods genade in het komen van Christus. Zo wordt hier onderstreept: van de gevallen mens uit geen mogelijkheid tot zaligheid. Het heil voor gevallen zondaren staat geheel op rekening van God. Zó zal alleen recht het belijden van de algehele verdorvenheid in prediking en beleving uitkomen!

Kleine overblijfselen

Moedwillig heeft de mens de band met de levende God verbroken: "Hij heeft zich van God, Die zijn ware leven was, afgescheiden". Dat is geen geringe zaak geweest. Daardoor is zijn gehele natuur verdorven en heeft hij het oordeel van de dood over zich gebracht door eigen schuld. Hij heeft verloren al de gaven, die God hem geschonken had. We kunnen het hier zo duidelijk lezen: "En in al zijn wegen goddeloos, verkeerd en verdorven geworden zijnde, heeft hij verloren al zijn uitnemende gaven, die hij van God ontvangen had....".

We zullen hier moeten denken aan het verlies van het beeld van God. God had de mens gesteld om profeet te zijn. Door de kennis die hij van God ontvangen had, zou hij Gods lof vertellen. Nu, door zijn diepe val, tast hij in het blinde rond en vertelt de lof van zichzelf en van de zonde. Als priester zou hij zich wijden aan de dienst van God en zijn naaste. Liefde had God hem daartoe gegeven. Maar nu doet hij het tegenovergestelde. In zondige zelfzucht geeft hij zich over aan de dienst van de ongerechtigheid. Als koning zou hij regeren over al het geschapene in naam van God. Maar nu is hij een dienstknecht van de zonde geworden.

Artikel 14 heeft het in dit verband

Nederlandse Geloofsbelijdenis

18

Onvermogen tot het ware goed

Nog éénmaal gaan we naar artikel 14. U zult het zich herinneren. We zouden het hebben over de schepping van de mens, zijn val en zijn verdorvenheid. Van schepping en val is één en ander vertolkt. Het gaat dus nu over 's mensen verdorvenheid. Boven dit artikel staat het zó aangegeven: "zijn onvermogen tot het ware goed".

Het zal ons opvallen, dat het langste gedeelte aan deze zaak gewijd is. Schepping en val van de mens worden betrekkelijk kort en zakelijk beleden. Veel uitvoeriger is onze belijdenis over de gevolgen van de val. Heel breed wordt zelfs vanuit de Heilige Schrift het onvermogen ten goede getoond. Meerdere plaatsen uit Gods Woord worden genoemd.

Uitvoerigheid in het belijden behoeft op zichzelf niet op belangrijkheid van de beleden zaak te wijzen. In dit geval

is het wél zo. De belijdenis van de totale verdorvenheid behoort tot het hart van het Gereformeerd belijden.

Hier is aansluiting aan de Heidelbergse Catechismus. In Zondag 3 én 4 wordt ook zonder omwegen gewaagd van de onmacht ten goede bij de mens van nature, terwijl de schuld gehandhaafd blijft. Later werken de Dordtse Leerregels dit uit in hoofdstuk 3 en 4: "van des mensen verdorvenheid en de bekering tot God....". Daar kunnen we lezen, hoe erg het geworden is: "onbekwaam tot enig zaligmakend goed en geneigd tot kwaad, dood in zonden en slaven der zonde....". Er is één lijn in de Gereformeerde belijdenisgeschriften tegenover allen, die de mens na de val iets goeds toeschrijven. Het is principieel niet anders of ze Rooms, Remonstrant of aanhangers zijn van de Groninger richting in de vorige

over de "kleine overblijfselen". Al de uitnemende gaven heeft de mens verloren en "heeft niet anders overig behouden dan de kleine overblijfselen, dewelke genoegzaam zijn om de mens alle onschuld te benemen". Het lijkt tegenstrijdig: al de uitnemende gaven verloren en toch kleine overblijfselen! Het is van belang, wat er met die "kleine overblijfselen" bedoeld wordt. Daar is veel over getwist. We gaan er hier niet breed op in. Het gaat hier om overblijfselen, die niets afdoen aan wat verloren is. In de Latijnse uitgave staat een woord dat ook vertaald kan worden door "sporen". Sporen zijn er bijv. in de sneeuw, als er iemand doorheen gelopen heeft. Zo zijn er overblijfselen, die er op wijzen dat wij goed geschapen zijn. De mens is méns gebleven, heeft verstand gehouden,

kent een zeker onderscheid tussen goed en kwaad, enz. De mens blijft zo ook verantwoordelijk tegenover God. Er is "enig licht der natuur" gebleven, dat alle onschuld ontnemt. Maar het gaat hier niet om zalmakend goed. De gerichtheid in liefde op God en de naaste is er uit. Zoals we met de wrakstukken van wat eens een auto was niet verder kunnen rijden. Integendeel: we gebruiken die overblijfselen van nature tot onze verheerlijking en leven in vijandschap tegen God. Zo zijn de overblijfselen niet bij machte de mens te doen wederkeren tot God, hoezeer of ook ieder mens ervoor tegenover God verantwoording moet afleggen.

*(Wordt vervolgd)
D. Slagboom.*

Verootmoediging bij oorlogsdreiging

Hoe zal het verder gaan in de Golf? De oorlog is uitgebroken. Op het ogenblik dat wij dit schrijven neemt Israël niet actief deel aan de strijd in het Midden-Oosten. Zal Israël buiten de oorlog blijven? In ieder geval wordt Israël bedreigd. Hoe zal het gaan met de landen van de Navo? Wat zal er verwacht worden van onze strijdmachten indien er een aanval wordt gedaan op Turkije? Een aanval op dit laatste land zal immers beschouwd worden als een aanval op de Navo, dus ook als een aanval op ons land. Oorlogsdreiging voor de landen van de Navo. Oorlogsdreiging voor Nederland.

1. Koning Josafat van Juda

Oorlogsdreiging is geen nieuwe zaak. In de Bijbel komen wij het vele malen tegen. Ook ten tijde van Josafat is er sprake van een dreigende oorlog. Wie was koning Josafat? Hij was een nakomeling van koning David. Hij regeerde over Juda van 871-846 voor Christus. Hij was 35 jaar oud toen hij koning werd. Van Josafat staat opgetekend in 2 Kron. 17:3 en 4 "En de HEERE was met Josafat; want hij wandelde in de vorige wegen zijns vaders Davids en zocht de Baals niet. Maar hij zocht den God zijns vaders en wandelde in Zijn geboden, en niet naar het doen van Israël". In 2 Kron. 17:7 lezen wij dat in zijn opdracht het volk onderwezen werd in het Woord en de Wet des Heeren. In 2 Kron. 17:10 staat dat er een verschrikking des HEEREN werd over alle koninkrijken der landen die rondom

Juda waren, dat zij niet krijgden tegen Josafat. Juda mocht een godvrezende koning hebben. Wat een rijk voorrecht is dat. Een koning die het volk de vreze des Heeren mocht voorleven.

Hoe komt het dat er in 2 Kron. 20 sprake is van oorlogsdreiging? Josafat was enige tijd geleden samen met Achab ten strijde getrokken tegen de Syriërs. Josafat was samen opgetrokken met een afgodendienaar. Dit was niet goed en heeft hem bijna het leven gekost. We lezen in 2 Kron. 18:31b dat Josafat tot den HEERE riep en dat Hij hem hielp en de vijanden van hem afwendde. In 2 Kron. 19 wordt Josafat bestraft door Jehu, de zoon van Hanani, de ziener. Die sprak tot hem: "Zoudt gij den goddeloze helpen en die den HEERE haten, liefhebben? Nu is daarom over u van het aangezicht des HEEREN grote toornigheid". Als Josafat verneemt dat de Ammonieten en de Moabieten en andere vijanden optrekken tegen Juda, ziet hij daarin de straffende hand des Heeren. Daarom vreest hij. Hij ziet de vijanden als instrumenten in de hand des Heeren om hem te straffen. Er staat dat Josafat zijn aangezicht stelde om den Heere te zoeken. Hij mag het vaste voornemen in zijn hart hebben het onder deze omstandigheden bij den Heere te zoeken. Hij riep ook een vasten uit in gans Juda. De kanttekening zegt hiervan: "Opdat een ieder te bekwaam zou zijn om God te bidden voor den welstand des lands en de afkering der vijanden, en om openbaar getuigenis te geven van ootmoed

en berouw over hun voorgaande zonden, en van een oprecht voornemen om in het toekomende zich te beteren". Er mag verootmoediging zijn in het hart van Josafat en hij roept op tot verootmoediging onder het volk. Het was bij Josafat geen dode plicht of lege vorm, maar een zaak van zijn hart. Hij voelde zich gedrongen zich te verootmoedigen voor den Heere en hulp te zoeken bij den Heere. Een bede- en boetedag mag hij uitroepen.

2. Onze tijd

Is er voor Nederland ook geen reden voor verootmoediging? Het is echt niet denkbeeldig dat er Nederlandse soldaten zullen worden ingezet. En ook al zou dit niet gebeuren, wat is er te doen tegen terroristische aanslagen, die het openbare leven kunnen verlammen? Er hoeven niet eens zo heel veel electriciteitscentrales uitgeschakeld te worden en wij zitten zonder stroom met al de ontzettende gevolgen van dien. Beseffen we wel hoe kwetsbaar we zijn? Josafat mocht de straffende hand des Heeren zien in de dreiging van de zijde der vijanden. De toekomst van ons land en volk is niet zonder zorgen. Welke ontwikkelingen zullen er plaatsvinden binnen de Sovjetunie? Kan ook daar een onverwachte dreiging vandaan komen? Er gebeuren zoveel dingen die wij niet verwachten, dat wij bij voorbaat niets moeten uitsluiten.

De dreiging is vast niet minder als in de dagen van koning Josafat. Bij alle dreigingen en spanningen in onze dagen wordt de oproep tot verootmoediging van de zijde der overheid gemist. In het verleden schreef de overheid bij dreigende gevaren bede- en boetedagen uit. Het wordt in deze tijd helaas niet meer gevonden. Er is een tijd geweest dat de vijanden meer bevreesd waren voor de gebeden die opgezonden werden in ons land, dan voor de wapens die er waren. Het is verleden tijd!

We lazen dat op 14 januari 80.000 religieuze joden bij de westelijke muur in de oude stad van Jeruzalem bijeenkwamen voor verootmoediging en om te bidden om vrede en regen. De opperrabijnen Shapira en Eljahoe hadden in verband met de Golfcrisis tot de bijeenkomst opgeroepen. Op alle pleinen bij de muur, op de grasvelden en zelfs op de daken van de omliggende gebouwen riepen mannen en vrouwen tot God. De orthodoxen lazen Psalmen en vroegen God Israël en de wereld te beschermen. Wie er zich lichamelijk toe in staat achtte

werd opgeroepen op 15 januari te vassen. Is het geen beschamend voorbeeld?

Wat wordt er veel zonde bedreven in Nederland. Zou er geen reden tot verootmoediging zijn? De zonde werd immers bezocht ten tijde van koning Josafat. Zou ze ook nu niet bezocht worden? Geve de Heere dat die ver-

ootmoediging niet alleen gevonden zou worden binnen de kerken, maar dat ook de overheden, evenals Josafat in het verleden, zouden mogen oproepen tot zo'n verootmoediging en voor gaan in zo'n verootmoediging. Tenslotte deze vraag: Mag u verootmoediging voor God kennen?

Ds. A. van Heteren.

De wereld wordt niet anders

De droom is weer verstoord. Zonder wapengeweld bleken de conflicten niet op te lossen. Er moest toch eerst weer bloed vloeien. Geweld is onvermijdelijk in deze wereld. De pacifisten en allen, die dromen van een betere wereld en van een nieuwe wereldorde en van veranderde structuren in de internationale samenleving zijn voor de zoveelste keer teleurgesteld.

Dacht men dan echt, dat de wereld beter zou worden? Dat wij als mensen in staat zouden blijken de handen ineen te slaan en te werken aan een leefbare aarde. Het humanisme zegt: Ja, we zijn daartoe in staat. En men laat het zich niet uit het hoofd praten. Met een ongelofelijke halsstarrigheid blijft men geloven in de goede mens en in de goede intenties die er in de mens schuilen. Keer op keer stellen de feiten de humanistische droom als een luchtspiegeling aan de kaak, maar dat schijnt niet uit te maken. Als het wapengekletter weer over is en als de bloedige gevechten achter de rug zijn en als de milieurampen weer een beetje onder controle zijn, droomt men weer verder. En het ideaal van de verbeterde wereld blijft lokken. Het zal na de Golfoorlog wel weer zo zijn. Leren we het dan nooit?

Hoe komt het dat men zo droomt? Wat moet de wereld anders? Temidden van zoveel ellende moet de mens toch wel iets hebben om zich aan vast te klampen. Hij moet een ideaal hebben. En dat is er ook wel, maar het ideaal dat er is, is toch nog heel wat anders. Gods Woord spreekt ook van een nieuwe aarde. Een aarde waarop gerechtigheid woont. Een aarde waar geen onrecht meer heerst. Waar geen afgunst meer gevonden wordt en geen machtsmisbruik en geen waanzinnigheid en geen milieubederf. Maar die wereld komt er niet door onze inspanning. Die komt wel, maar langs een heel andere weg. Die nieuwe aarde is Góds werk. En

die nieuwe aarde komt alleen door de gerichten heen.

Maar de mens, die vervreemd is van wat God over dat toekomstideaal zegt, blijft op zijn eigen manier werken aan de verwezenlijking van zijn ijdele dromen. Hij vergeet, of wil er heel bewust niet aan, dat de mens geneigd is tot alle kwaad en onbekwaam tot enig goed. En hij gelooft er geen steek van, dat Saddam Hoessein en de anderen, die aan Irak leiding geven, geen uitzonderingen zijn. Waren het maar uitzonderingen! Maar hun hart is in wezen hetzelfde hart als het hart dat wij allen hebben. En wat zij doen en veroorzaken en aanrichten is alleen mogelijk vanwege het verdorven hart dat zij met ons allen gemeenschappelijk hebben. Maar wie gelooft dat?

De mens is na al die eeuwen van zijn geschiedenis niet beter geworden. Alle wijsheid van beneden is op hem uitgeprobeerd. Vooral in onze eeuw zijn de wetenschappers op hem losgelaten. Psychologen vooral, maar ook sociologen en nog veel meer. De deskundigen, de experts zouden het wel eens zeggen. Wat hebben ze bereikt? Er wordt nog steeds vermoord. En nog steeds wordt er gestolen. En er is nog steeds afgunst en ontrouw en gemeenheid en vuilheid. Van hoog tot laag en op elk niveau. In regeringskringen en bij het volk; in het bedrijfsleven en in de schoolwereld. Tot in de kerk toe....

En omdat de mens niets beter geworden is, alle gedokter ten spijt, is ook de wereld niets beter geworden.

Hoe kan Saddam Hoessein doen wat hij doet? Hoe kan hij beschikken over de wapens, waarmee hij nu terreur zaait en schrik veroorzaakt? Wie hebben hem in het zadel geholpen, zodat hij nu vanaf zijn hoge paard in hoogmoed de wereld kan doen vrezen? Wie gaven hem die wapens? Wie stelden hem in staat met zijn Scud-

raketten op grote afstanden schade aan te richten? Wie bouwden zijn bunkers? Wie verdienden er grof geld aan? Welke economie voer er wel bij, dat er in Irak zo'n dictator aan de macht was?

Is geweld in de oorlog en het vergieten van bloed erger dan het verdienen van bloedgeld? Is het zaaien van schrik onder de bevolking van Tel Aviv en Riaad erger dan wat het bedrijfsleven in het Vrije Westen deed? Zolang er nog zonder gewetensbezwaar handel gedreven wordt in vernietigingsmateriaal zal er altijd wel een Saddam Hoessein zijn. Ja, zolang er nog mensen op deze aarde zijn, die een verdorven hart hebben, geneigd tot alle kwaad, zal de wereld slecht blijven. Het wordt nooit anders. Vrede zullen we niet beleven. Integendeel, oorlogen en geruchten van oorlogen hebben we naar het woord van de Heere Jezus te wachten.

Wonderlijk, dat de wereld, die oud blijft en steeds ouder wordt, soms nog dezelfde dingen laat zien ook. Net als in 1956 vielen de dingen in het Midden-Oosten en in Oost-Europa samen. Toen de Sinai-veldtocht enerzijds en de Russische inval in Hongarije anderzijds. Nu de Golfoorlog aan de ene kant en het gewelddadige optreden van Rusland in de Baltische landen aan de andere kant. En waar leidt dat laatste straks toe? Hebben we ons dan ook in Gorbachov helemaal vergist? Is hij dan toch, wat sommigen altijd hebben beweerd, een soort rattenvanger van Hameln die onder zoet gefluit iedereen in de val lokt? Zijn dan alle mensen leugenaars?

Arm de mens, die meer niet heeft dan wat dromen, die telkens wreed verstoord worden. Die als een spin zijn uiteengerukte web toch weer gaat herstellen, met een vasthoudendheid, die eigenlijk verbaasd moet doen staan. Waarom toch geen aandacht gegeven aan de heilstoezeggingen des Heeren?

Er is wel toekomst en er komt wel verandering. Maar langs een heel andere weg. En uit een heel andere Hoek. Het komt bij God vandaan. Hij schept de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Hij stilt alom het orelogen. Zijn arm verbreekt de taaie bogen. En Hij roept het de leiders van Irak en van Amerika en van Nederland toe: Laat af en weet dat Ik God ben. Hij zegt het in Moskou en in Jeruzalem, in Brussel en in Bonn: Ik zal verhoogd

worden onder de heidenen; Ik zal verhoogd worden op de aarde. Ja, Hij zegt het tot u en mij, wie we ook zijn en in welk klein hoekje we ook verblijven: Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne en gij op de weg vergaat, wanneer Zijn toorn slechts een weinig zou ontbranden. En Hij houdt ons het

enige echte toekomstperspectief voor van een wereld, die nieuw wordt en vol is van de kennis des Heeren. God geve ons daar gelovig zicht op en moge de Golfcrisis er aan meewerken om het gebed onder Zijn volk te verlevendigen: Kom, Heere Jezus!

P. den Butter.

De orde van het heil bij John Bunyan

(vervolg)

Het puritanisme

Het spreekt vanzelf, dat Bunyan in dit boek geschetst wordt als een tegenwoordiger van het engelse puritanisme. In dit verband kunnen we allereerst wijzen op het overzicht van de engelse kerkgeschiedenis, dat de schrijver in het eerste hoofdstuk geeft.

Daarbij legt hij de volle nadruk op het ontstaan van de puriteinse beweging en probeert hij de plaats van Bunyan binnen die beweging aan te geven. Maar dat is niet het enige: Op beslissende punten worden de opvattingen van Bunyan ook vergeleken met die van andere puriteinen. Daarbij valt telkens weer op hoe omzichtig drs. De Vries over het puritanisme spreekt. Hij geeft duidelijk aan, dat er in allerlei opzichten verschillen bestaan tussen de reformatoren uit de zestiende en de engelse puriteinen uit de zeventiende eeuw. In dat verband wijst hij o.a. op de invloed van Beza, Calvijns opvolger, en van de scholastiek op laatstgenoemde stroming. Anderzijds wil hij de reformatie en het puritanisme beslist niet tegen elkaar uitspelen. Daarom laat hij op verschillende punten zien hoeveel gemeenschappelijks beide bewegingen hadden. Voor deze evenwichtige en vruchtbare benadering ben ik alleen maar dankbaar.

De orde van het heil

In de vierde plaats is dit boek uiteraard ook van betekenis voor de studie van de orde van het heil. Op de catechisatie hebben we - hoop ik - geleerd wat er onder de heilsorde verstaan wordt. Misschien kunnen we de schakels waaruit deze orde bestaat precies noemen: roeping, wedergeboorte, etc. Nu mogen we echter niet vergeten, dat deze uitgewerkte orde des heils niet zo verschrikkelijk oud is. In elk geval kenden de reformatoren haar in deze vorm nog niet! In de tijd van Bunyan en daarna

begon de orde des heils zijn vaste vorm te krijgen. Eigenlijk staat hij midden in die ontwikkeling. Vandaar ook dat bij hem alles nog niet systematisch geordend en uitgewerkt is. Toch is zijn visie van betekenis. Zij laat ons zien, hoe de heilsorde in die tijd functioneerde en - wat misschien nog wel belangrijker is - zij biedt veel pastorale adviezen met betrekking tot allerlei geestelijke vragen en aanvechtingen.

Kritiek

Uit het bovenstaande is duidelijk geworden, dat ik voor dit boek veel waardering heb. Als ik toch enkele kritische kanttekeningen wil maken, moeten die nadrukkelijk tegen deze achtergrond worden gelezen. Allereerst zou ik een kleine opmerking willen maken met betrekking tot de opbouw van het boek. Over het geheel genomen is die strak en overzichtelijk. Maar met name bij Bunyans visie op de kerk en zijn kerkelijk standpunt zou een wat strakkere ordening van de stof aan te bevelen zijn. Nu komt dit punt twee keer aan de orde: Eerst in het kader van de levensbeschrijving van Bunyan en daarna - zij het veel beknopter - in het derde hoofdstuk bij de grondlijnen van zijn theologie. Ook zou ik nog iets willen zeggen over de vele citaten uit de werken van Bunyan die in het boek van drs. De Vries te vinden zijn. Eerst wordt de engelse afgedrukt en daarna, tussen haakjes, de doorgaans uitstekende nederlandse vertaling. Misschien ligt het aan mij, maar ik vond dit op de lange duur toch wat vermoeiend lezen. Als er een tweede druk komt - en die gun ik het boek van harte! - zou te overwegen zijn om de nederlandse vertaling in de tekst te laten staan en de engelse tekst in een voetnoot onder aan de pagina af te drukken. Misschien, dat dan bij de verwijzingen naar de geschriften van

Bunyan ook aangegeven kan worden waar de betreffende passage te vinden is in de nederlandse vertaling van zijn werken. Dat zou de bruikbaarheid van het boek voor verdere studie zeker verhogen. Het lijkt mij namelijk toe, dat niet veel lezers de beschikking hebben over de engelse editie van Bunyans werken, die trouwens ook is uitverkocht en voorlopig niet wordt herdrukt.

Neem en lees

Ik wil besluiten met een hartelijke aanbeveling van dit boek. Het is het zeker waard om grondig gelezen en bestudeerd te worden. Ik hoop niet dat iemand zich laat afschrikken door het feit dat dit werk een wetenschappelijk karakter draagt. Uiteindelijk is het voor ieder die zich voor Bunyan en de orde van het heil interesseert goed te lezen. Bovendien geeft dit boek heel wat weer van het geestelijk onderwijs, dat Bunyan aan zijn tijdgenoten gaf en waardoor hij ons nog steeds aanspreekt.

N.a.v. P. de Vries, *De Orde van het Heil bij John Bunyan, Uitgave: Boekhandel/Uitgeverij "De Roos", Vlaardingen, 1989, 260 pag. (geb.)*
Prijis f 33,50.

Middelharnis

Reformatorische Stichting Ontmoeting

Deze stichting, die op 28 november 1988 werd opgericht, heeft intussen onder ons al ruime bekendheid verkregen en dat is een goede zaak. De stichting wil wat doen voor de materiële en nog meer de geestelijke elende van met name de vooral in de steden nog steeds groeiende categorie thuislozen. Het bestuur heeft gevoeld, dat er behoefte bestaat aan een nadere doordenking van de uitgangspunten voor deze vorm van hulpverlening. Het heeft kortgeleden een brochure uitgegeven, geschreven door drs. W. van Vlastuin, Hervormd predikant te Wouterswoude. De inhoud van de brochure is als volgt:

1. Wat moeten we doen? Over een verkenning van het werkveld.
2. Moeten we wat doen? Over de bijbelse opdracht tot hulpverlening.
3. Hoe moeten we dat doen? Over de bijbelse uitgangspunten voor

werkelijke werken van barmhartigheid.

4. Wie moet wat doen? Over een verantwoording van het werken in stichtingsvorm.
5. Voor wie moeten we wat doen? Over de grenzen van de hulpverlening.
6. Wat zal de Heere doen? Over de zegen die op dit werk te verwachten is.

Aan het slot van de brochure lezen we:

"Is een thuisloze ook mijn naaste? We hebben in het voorgaande gezien dat we op grond van Gods Woord niet an-

ders kunnen en mogen dan ons ook verantwoordelijk te weten voor de thuisloze naaste. Er zijn geen geldige argumenten om ons aan deze nood te onttrekken. Vandaar dat onze stichting in het leven is geroepen.

Het is onze wens en bede dat het werk in Rotterdam bekroond zal worden met Gods zegen. Opdat Zijn Naam verheerlijkt worde en opdat Zijn huis vol worde!"

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij de secretaris, de heer J.W. Hendriksen, Broekstraat 24, 7021 JX ZELHEM, tel. 08340-24479.

B.

is ook van toepassing op het kerkelijke leven. Ook de geschiedenis die wij bezig zijn met elkander te overdenken, laat het ons zien.

Want als jullie aan het vorige artikel denken, dan leek het er op alsof alles in goede banen was geleid. De muur was herbouwd. Hij was ook ingewijd. De diensten waren geregeld. Ieder verstond en deed zijn plicht. Er was grote vrolijkheid en blijdschap. De zon scheen helder. Er was, zou je zeggen, geen wolkje aan de lucht meer te bekennen.

Doch Nehemia 13 laat het ons weer anders zien. Want toen alles geordend en geregeld was, "werd er te dien dage gelezen in het boek van Mozes, voor de oren des volks....". Het boek van Mozes, dat zijn de eerste vijf bijbelboeken. Daar stond in beschreven de geschiedenis van het volk Israël, en ook al de wetten, die de Heere aan dat volk gegeven had. Daar werd uit voorgelezen voor de oren van het volk. Dat vinden jullie misschien heel gewoon. Toch is dat niet zo gewoon. Want de meeste mensen verstonden toen de kunst van het schrijven en lezen niet. Wat voor ons de meest gewone zaken zijn, waren toen bijzonderheden. Niet een ieder had het boek van Mozes in huis. Wij hebben allemaal wel een bijbel. Daar kunnen we in lezen. Daarin heeft God Zijn wil ons volkomen geopenbaard. De grote vraag is natuurlijk, of we er ook in lezen. En dan niet alleen gauw een paar verzen, doch met aandacht en eerbied, biddend en met diep ontzag, wetende dat het Woord van God iets anders is, dan een gewoon boek of de krant.

In de dagen van Nehemia moest het worden voorgelezen voor de oren van het volk. Dat wil zeggen, het moest publiekelijk zó gelezen worden, dat het volk het verstond. En dat voorlezen bracht weer nieuwe dingen aan het licht. Zo mooi als alles leek, bleek het toch in werkelijkheid weer niet te zijn. Wolken dreven langs het volksleven van Israël. Want er hadden al eerder zuiveringen plaats gehad, zoals dat te lezen is in Neh. 9:2: "En het zaad Israëls scheidde zich af van alle vreemden. En zij stonden en deden belijdenis van hunne zonden en hunner vaders ongerechtigheden". Doch zij hadden zich blijkbaar niet afgescheiden van de Ammonieten en de Moabieten. Zij zullen gedacht hebben dat dit niet bepaald nodig was. Want de Ammonieten en de Moabieten wa-

Voor de jeugd

Nehemia 1/2

"Te dien dage werd er gelezen in het boek van Mozes, voor de oren des volks, en daarin werd geschreven gevonden, dat de Ammonieten en de Moabieten niet zouden komen in de gemeente Gods tot in eeuwigheid, omdat zij de kinderen Israëls niet waren tegemoet gekomen met brood en met water, ja, Bileam tegen hen gehuurd hadden om hen te vloeken; hoewel onze God de vloek omkeerde in een zegen. Zo geschiedde het, als zij deze wet hoorden, dat zij alle vermengeling van Israël afscheidde".

Neh. 13:1-3

Beste jongelui!

De lucht is zelden onbewolkt. Dat is een uitdrukking die mij vroeger wel eens is toevertrouwd, en daar moet ik nogal eens aan denken. Wat wordt er eigenlijk met die uitdrukking bedoeld, zal mogelijk deze of gene vragen. Nu, dat lijkt mij nogal duidelijk, doch daar veel jonge mensen die min of meer ouderwetse uitspraken nooit hebben gehoord, kan enige toelichting wel nodig zijn.

Een onbewolkte lucht, daar wordt een onbezorgd leven mee bedoeld. Doch daar er dikwijls veel zorgen in het leven zijn, is de lucht menigmaal bewolkt. De wolken typeren dan de zorgen. Nu zal een ieder wel begrijpen wat er mee bedoeld wordt. Want het komt in het gewone leven dikwijls voor dat er iedere keer weer nieuwe zorgen aan de levenshemel van mensen verschijnen. Dat kan het geval wezen in het gezin waartoe

men behoort. Het kan ook het geval wezen in het persoonlijke leven. Als in een gezin alles goed marcheert, vader en moeder met elkander in een goede verhouding leven, de kinderen de nodige gehoorzaamheid betonen, er geen ziekten zijn en de boterham goed gesmeerd kan worden, dan kun je in zekere zin spreken van een "onbewolkte lucht". Dan schijnt de zon onafgebroken helder. Dan is het elke dag mooi weer. Maar meestal duurt dat niet zo lang. Een enkel verkeerd woord soms, kan goede verhoudingen verstoren. Ziekten kunnen de levenshemel verdonkeren. Kinderen die de verkeerde kant op gaan, kunnen een bron van verdriet vormen en een regenbui van tranen over een gezin uitstorten. Men gaat dan onder zorgen gebogen door het leven.

Zo kan het natuurlijk ook persoonlijk zijn. Als je na hard werken, toch niet voor je examens geslaagd bent, of als er een verkering uitraakt, of als je door een ongeluk of door ziekte, langer of kortere tijd buiten het gewone levensritme valt, wat kan dit een zorg met zich mee brengen. Donkere wolken versomberen dan de levenshemel van menig jong mens. Het wordt niet altijd met zoveel worden gezegd. Doch de praktijk van het leven heeft mij deze dingen wel geleerd, dat de "lucht zelden onbewolkt is". Er is allicht een worm die aan het leven knaagt. Men kan dan natuurlijk proberen met een vrolijk gezicht daaraan voorbij te gaan, terwijl er toch achter een lach veel verdriet schuilt kan gaan.

Wat in het gewone leven plaats heeft,

ren in de verte nog familie van de kinderen Israëls. Israël was het volk dat uit Abraham voortgekomen was. De Ammonieten en de Moabieten waren nakomelingen van Lot. En Lot was familie van Abraham. Dus de nazaten van Lot, waar men huwelijksverbanden mee was aangegaan, die behoefde men toch niet weg te sturen. Zo, veronderstel ik, zullen zij hebben gedacht. Doch nu hoorden zij uit het boek van Mozes dat het ook verboden was om zich met hen te vermengen, omdat zij de kinderen Israëls tijdens hun tocht door de woestijn op weg naar Kanaän niet waren tegen gekomen met brood en water. Doch zij hadden Bileam, die valse profeet gehuurd, om Israël te vloeken. God stond er echter boven en verkeerde de vloek van Bileam in een zegen, hoewel het volk toch nog weer, mede door de schuld van Bileam, die het von der waarzeggerijen lief had, in een val is terecht gekomen, en grote schade had geleden in natuurlijk en geestelijk opzicht. Zie Num. 25. Vanwege al deze dingen, lagen de Ammonieten en de Moabieten onder het oordeel. Zij mochten in de gemeente Gods niet komen tot in der eeuwigheid. Dat was in het boek van Mozes duidelijke taal.

Daar werd naar geluisterd. "Zo geschiedde het als zij deze woorden hoorden, dat zij alle vermengeling van Israël afscheidde". Dat is natuurlijk heel wat geweest. Je moet je dat maar eens zoeken in te denken. Een Ammonietische vrouw getrouwd te hebben en dan zich daaraan te moeten onttrekken. Dat lijkt ons een absurde zaak. Doch de Heere had het alsoo verordend. En of dat ons dan gelegen komt of niet, dat is de vraag niet. De vraag is: Wat wil God dat we doen zullen? Ten tijde van het O.T. wilde God, dat er geen enkele vermenging zou zijn. Het volk Israël was een apart volk en dat diende ook afgescheiden van de andere volken te leven. Het zegt ons dat kerk en wereld zich niet laten vermengen. Daar worden we ook in het N.T. uitdrukkelijk voor gewaarschuwd, namelijk om geen juk aan te gaan met een ongelovige. Dat gebeurt helaas nog maar al te veel. Niet dat het nooit goed uit zou kunnen komen, doch in de meeste gevallen komt het slecht uit. Want alles heeft zijn invloed. En de invloeden van de wereld, waar men vervreemd van God en Zijn gebod leeft, is ontzaglijk groot. De kwade gevolgen laten zich dan ook niet zelden zien.

Het is in het N.T. wel wat ruimer, in dien zin, dat als men met een ongelovige getrouwd is, men dáárom de huwelijksband niet verbreken mag, als bijv. één van de twee tot bekering komt. Want het kan wezen dat de man een middel is tot bekering van de vrouw en ook omgekeerd. Doch dan zijn het uitzonderingen die de regel bevestigen. Die uitzonderingen komen ook in het O.T. voor. Want jullie hebben allemaal wel eens gehoord van Ruth de "Moabietische". Die was dus ook afkomstig van de Moabieten, die volgens het boek van Mozes onder het oordeel lagen. Nochtans is zij bij God uitverkoren geweest en zelfs een moeder geworden van de Heere Jezus Christus. Dat laat ons ook zien dat de Heere wel rechtvaardig is; maar ook dat Hij barmhartig en zeer genadig is, en groot van goedertierenheid.

Het boek van Mozes is een streng boek. Dat is wel duidelijk. Mozes kent geen pardon. Doch méér dan Mozes is Christus. Daarvan heeft Mozes gezegd: "Een profeet uit uw broederen,

gelijk mij, zal u de HEERE Uw God verwekken. Naar Hem zult gij horen". Dat staat in Deut. 18:15. Terwijl het verbod van te huwen met Ammonietische en Moabietische vrouwen en/of mannen staat in Deut. 23:3-6.

Wie onder het oordeel van Mozes valt, kan bij Christus terecht, Die uit een Moabietische heeft willen geboren worden, opdat zelfs een Moabietische Ruth zou kunnen zalig worden. En niet alleen zij, doch een ieder die zich door Mozes aangeklaagd voelt.

En wie is dat niet? Gelukkig degenen die via Mozes bij Christus mogen terecht komen. Hij is ook een Middelaar, is meer: Dé Middelaar, niet alleen van tussenspraak, maar ook van verzoening. Wie het vatten kan, die vatte het. Het zal hem verwondering in het hart geven, en hem er voor bewaren om met God en Zijn Woord te twisten, waar de mens wel toe is genegen. Of niet?!

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

De laatste profeet door Ds. D. Rietdijk.
B.V. Uitgeverij "De Banier", Utrecht.

Dit is een handleiding bij de bespreking van het Bijbelboek Maleachi. Ds. Rietdijk heeft in 1989 preken over dit bijbelboek gehouden. Die heeft hij bewerkt tot een handleiding voor zelfstudie of voor bespreking in groepsverband. Hij heeft dat gedaan met de bede, dat de HEERE deze bijdrage zal willen zegenen tot Zijn eer en tot heil van velen. De handleiding is bedoeld voor negen besprekingen. Aan het einde van elke bespreking worden er enige vragen gesteld voor nadere bespreking in groepen.

Ds. Rietdijk heeft in dit boekje veel goeds neergeschreven. Hij geeft een eenvoudige en toch diepgaande verklaring van het boek van de laatste profeet. We verwachten dat verenigingen er een goed gebruik van zullen maken.

Het boek tel 117 bladzijden en kost f 17,90.

B.

Rembrandt en zijn Meester door Theo Coenraads.
Ark boeken - VVHS/BKV

Dit boekje, groot formaat, 47 bladzijden, bevat gedichten die aanspreken. De tekeningen van Rembrandt die in het boekje zijn opgenomen, brachten Coenraads er toe deze gedichten op papier te zetten. De tekeningen van Rembrandt gaan over de Heere Jezus van de geboorte tot het einde, het kruis en de verschijningen na de opstanding. Onder de tekeningen van Rembrandt zijn teksten uit Gods Woord opgenomen naar de vertaling van 1951 van het Nederlands Bijbelgenootschap.

We schreven al, dat de gedichten ons aanspraken, maar we vragen ons wel af of het goed is - dat geldt dus voor iedere kunstschilder of tekenaar - om de Heere Jezus uit te beelden zoals Hij geleefd en gearbeid heeft op deze aarde. De mens maakt zich een eigen voorstelling, de een weer anders dan de ander. We denken hierbij ook aan wat we belijden in de Heidelbergse catechismus, antwoord 98: dat God Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

De uitvoering van het boek is voortreffelijk. Het kost f. 9,90.

B.

IS ER PLAATS AAN UW TAFEL VOOR DIT KIND?

Door uw steun ontvangen zij voedsel, kleding, onderwijs en komen zij in aanraking met het Evangelie. Geef voor hun toekomst! Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
& DAAD**

Stichting Reformatische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830-24288



HELP DEZE
KINDEREN MET
'N FINANCIËLE
ADOPTIE VAN
40,- PER
MAAND

TE KOOP:

Predikaties op cassette:

Prof. G. Wisse, v.d. Schuit, Ds. F. Bakker, Ds. M.S. Roos, Ds. C. Smits, Ds. N. de Jong.
Duidelijke opnames. Cassettes à f 8,50.

P. van Leeuwen, Noorderpalen 16, 8321 CN Urk. Tel. 05277-2462.

TE KOOP:

Gemeentezang uit Urk.

Niet - Ritmische Psalmen, deel 1-2-3-4.
Cassettes à f 12,50. Verkrijgbaar bij:

P. van Leeuwen, Noorderpalen 16, 8321 CN Urk, tel. 05277-2462.

HET BLIJVENDE WOORD



Dat is de titel van het door de GBS uitgegeven boek met informatie over predikanten uit de 16e en 17e eeuw en de kerkgebouwen waarin ze hebben gesproken. Ook voor de jeugd een bijzonder leeswaardig boek; zij wordt erdoor herinnerd aan het erfgoed van de Reformatie. Het boek is voorzien van fraaie kleurenfoto's van de 60 kerken en portretten van vele predikanten; groot formaat (22 x 29 cm), gebonden, 255 blz.

Prijs **f 42,50**

Bestellingen in enveloppe zonder postzegel sturen aan onderstaand adres.

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANT WOORDNUMMER 18. 3300 WB DORDRECHT



Carnissensingel 20 - Postbus 55094, 3008 EB Rotterdam
Tel. 010 - 4 80 14 22

AANMELDING VOOR HET SCHOOLJAAR 1991/1992

VOOR REFORMATORISCH LAGER BEROEPSONDERWIJS
(LTO - ITO - LHNO - LEAO)

Afdelingen:

Bouwtechniek: timmeren
metselen
schilderen

Elektrotechniek
Mechanische techniek
Motorvoertuigtechniek

Verzorging
Textiele werkvormen

Kantoorpraktijk
Verkooppraktijk

Aanmelding kan plaatsvinden:

- voor het brugjaar via de directeur van de school voor basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs
 - voor de andere leerjaren rechtstreeks bij de schooladministratie
- Sluitingstermijn van de aanmelding: 1 maart 1991.

Voor toekomstige leerlingen met hun ouders houden wij **OPEN DAG** D.V. op **woensdag 6 februari** a.s. van 14.00-16.30 uur en van 18.30-21.00 uur.

VOOR REFORMATORISCH MIDDELBAAR DIENSTVERLENINGS- EN GEZONDHEIDSZORGONDERWIJS (MDGO)

Opleidingen:

Activiteitenbegeleiding
Agogisch Werk
Verzorging
Oriëntatie en schakelen

Aanmelding voor het eerste leerjaar kan rechtstreeks bij de schooladministratie plaatsvinden
Sluitingstermijn van de aanmelding: 1 maart 1991.

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning...
U vindt het allemaal op "De Verrassing".
Bel ons nu en reserveer een bungalow of starcaravan, voor uw vakantie in eigen sfeer.
Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel



VERDER GEZOND?

Tegen praktisch iedere kwaal is kruid gewassen.
O.a. bronchitis, bedwateren, bloedzuiverend, eczeem, blaas en urine, dikke darm, galsteen, wisseljaars, slapeloosheid, suiker, reumatiek, zenuwen enz.

Kuur voor een maand f. 15,- incl. verz.kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barrevoetstraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606